

УДК 378.147:37.011.3-051:39

ГЕОРГЯН Надія

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти та соціальної роботи, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
пров. Учительський, 1, м. Слов'янськ, Донецька обл., Україна, 84122
E-mail: georgayn1963@gmail.com

САДОВА Тетяна

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти та соціальної роботи, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
пров. Учительський, 1, м. Слов'янськ, Донецька обл., Україна, 84122
E-mail: sadovatiana@ukr.net

ІНТЕРАКТИВНІСТЬ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Анотація. Стаття має науково-методичний характер та розкриває теоретичне підґрунтя та досвід роботи з проблеми формування емоційно ціннісної системи етнокультурного становлення майбутнього педагога в умовах соціокультурного середовища вищого навчального закладу.

Соціокультурне освітнє середовище, побудоване не ціннісних засадах етнопедагогіки визначаємо як єдиний простір, в якому забезпечується реалізація мети, процесу, результату і перспектив професійного становлення особистості. Загальна мета створення соціокультурного освітнього середовища передбачає засвоєння та привласнення етнокультурних цінностей і застосування їх у професійній діяльності. Етнокультурні цінності розглядаємо як сукупність пізнавального, розвивального, виховного потенціалів. Пізнавальний аспект передбачає орієнтацію майбутніх педагогів на етнопедагогічний ідеал особистості, формування народознавчої культури, вміння розуміти культуру народів, відчувати потребу в нових етнокультурних знаннях. Розвивальний аспект спрямовується на формування емоційно-мотиваційної системи етнокультурного становлення майбутнього педагога. Виховний аспект сприяє формуванню моральних, етичних, естетичних якостей особистості, вміння застосовувати народознавчі знання в соціокультурному середовищі.

Важливою характеристикою соціокультурного освітнього середовища виступає інтеракція як продуктивна взаємодія викладача і студентів на основі діалогу, спрямована на творче удосконалення дійсності, гармонізацію особистості, її професійне зростання. У статті представлено результати досвіду використання інтерактивного підходу до організації соціокультурного освітнього середовища вищого навчального закладу, побудованого на ціннісних етнокультурних засадах, у процесі вивчення навчальної дисципліни «Етнопедагогіка дитинства».

Ключові слова: інтерактивність, інтерактивне навчання, середовище, освітнє середовище, соціокультурне середовище, етнопедагогіка.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасне суспільство потребує підготовки фахівців, здатних активно діяти, швидко адаптуватися до змін
© Георгян Н., Садова Т., 2020

іновацій в освіті. Цілеспрямований розвиток, професійне становлення особистості неможливе без визначення соціокультурних цінностей суспільства. Сьогодні перед майбутніми педагогами стоїть завдання вибору правильних світоглядних пріоритетів, орієнтирів, самостійного визначення й усвідомлення відповідальності за свої дії перед суспільством.

Одним із важливих факторів формування особистості майбутніх педагогів є середовище, у якому студент живе, навчається, спілкується, засвоює соціальний досвід. В освітньому середовищі людина заглиблюється в етнічну культуру свого народу, привласнює етнокультурні цінності, пізнає національну самобутність регіону, а через них залучається до світової загальнолюдської культури. Саме тому освітнє середовище має бути соціокультурним.

Основою гармонійної організації освітнього процесу в соціокультурному освітньому середовищі ВНЗ виступає ефективна педагогічна інтеракція як продуктивна діяльність учасників педагогічної взаємодії, що ґрунтується на внутрішній мотивації та принципі творчої активності особистості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Сучасні дослідження змісту педагогічної освіти звертаються до: методологічних основ системно-діяльнісного і суб'єктного підходів (О. Абдулліна, О. Карпова, З. Курлянд, С. Рогов та ін.); вивчення структурно-динамічних особливостей ціннісно-сміслової сфери особистості (І. Бех, Ф. Василяк, М. Гінзбург, З. Карпенко, Д. Леонт'єв, Т. Титаренко, В. Франкл, Н. Чепелева та ін.), аксіологічних засад організації освітнього процесу та вдосконалення педагогічної діяльності (І. Адріаді, І. Бех, І. Бужина, В. Семиченко, М. Сметанський, Г. Чижова та ін.); дослідження різноманітних аспектів поняття освітнього середовища (В. Биков, В. Курило, О. Плахотнік, С. Подмазін, С. Попиченко, Р. Пріма, Н. Рогальська, Р. Серьожникова, В. Шевченко, В. Ясвін та ін.).

Зауважимо, що загальноприйнятим є розуміння освітнього середовища як сукупності об'єктивних умов, факторів, компонентів, що сприяють успішному функціонуванню освіти. Слід зазначити, що поняття середовища досліджується вченими з різних підходів: соціологічного, культурологічного, психолого-педагогічного. Відповідно до них виділяються різновиди середовища: соціальне, етнокультурне, виховне, навчальне, розвивальне, освітнє (едукаційне), художньо-естетичне, креативне тощо.

Одним із нових напрямів у педагогічній науці, що має суттєві методологічні відмінності від «традиційної» педагогіки, виступає інтерактивна педагогіка, в якій викладач і студент є рівноправними суб'єктами навчально-пізнавальної діяльності. Ключовим пунктом теоретичного базису інтерактивної педагогіки є теорія педагогічної інтеракції, обґрунтована в дослідженні М. Петренко, і яка може розглядатися як наукова основа інтерактивних технологій розвитку творчої активності особистості в соціокультурному освітньому середовищі вищого навчального закладу.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та визначенні сутнісних характеристик інтерактивного навчання в соціокультурному освітньому середовищі вищого навчального закладу, побудованому на ціннісних засадах етнопедагогіки.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Слід зазначити, що поняття освітнього середовища є досить широким. Загалом середовище розглядається науковцями як об'єктивне чи суб'єктивне явище, пов'язане з особистістю. Середовище – це проміжна ланка між людиною і світом. Зауважимо, що в залежності від специфіки дослідження науковці використовують різну термінологію, але більшість із цих понять пов'язана саме з освітнім процесом. Так, на думку В. Бикова, навчальне середовище – це штучно побудована система, структура і складові якої створюють необхідні умови для досягнення цілей навчально-виховного процесу [1, с.235]. Р. Пріма розглядає поняття освітнього й едукативного середовища як синоніми і трактує останнє як сукупність умов, що створюються для особистісно-професійного розвитку суб'єктів навчально-виховного процесу [2, с.312]. Н. Рогальська визначає едукативне середовище як сформовану систему потенційних можливостей для максимально можливого розвитку мотиваційної та технологічної сфер особистості, а також особистості у цілому, що знайде відображення у розвитку педагогічної самосвідомості майбутнього педагога [3, с. 323].

В. Шевченко послуговується поняттям «інформаційне навчаюче середовище» і розглядає його як системно організовану сукупність організаційно-педагогічних, дидактико-психологічних, комунікаційних і програмно-технічних засобів і заходів цілеспрямованого процесу навчання, як основи цілісного професійного, загальноінтелектуального, культурного, духовного і соціального розвитку особистості; як природне або штучно створене соціокультурне оточення учня, що включає різні види засобів і змісту освіти, які здатні забезпечити його продуктивну пізнавальну діяльність [4, с.316-317].

На думку Ю. Громико, поняття «освітнє середовище» було введено для визначення всієї сукупності різних систем, у які «занурене» підростаюче покоління і де відбувається його становлення й привласнення ним ціннісних орієнтирів, проблемно-цілевих настанов, способів і методів мислення й діяльності, які були характерні для певної регіональної суспільної системи [5].

Як бачимо з визначень, освітнє середовище завжди виступає як система, сукупність певних умов, елементів, засобів. Середовище, що ґрунтується на принципі творчої активності суб'єктів освітньої взаємодії на трьох рівнях: природному, соціальному і духовному, дослідниця М. Петренко називає «інтерактивним соціокультурним освітнім середовищем» [6]. У такому значенні простір ВНЗ виступає як місце, «де живуть і відтворюються культурні зразки» спільного життя викладачів і студентів, «де відбуваються культурні події, здійснюється творення культури і виховання людини культури» (Є. Бондаревська)

М. Петренко також було введено в науковий обіг поняття «педагогічна інтеракція» та визначено основні системні характеристики цієї категорії: 1. Детермінатором ефективної педагогічної інтеракції виступає творча активність особистості. 2. Важливу роль має характер взаємодії з соціокультурним середовищем ВНЗ. 3. Простір ВНЗ виступає місцем взаємодії учасників освітнього процесу, в якому створюється цілісність усіх його елементів. 4. Структурними компонентами педагогічної інтеракції є викладач і студент, особистісне зростання яких опосередковане ефективною інтеракцією і творчою активністю. Ключовим для організації взаємодії є діалог, у якому значущими є дотримання принципів самоорганізації і використання механізмів

співучасті й партнерської співпраці всіх і кожного. 5. Рівень складності системи педагогічної інтеракції визначається якісною специфікою зв'язків і розкриттям потенційних можливостей проявів творчої активності суб'єктів освітнього процесу. 6. Творча активність спрямовує взаємодії і процеси на повний комплекс орієнтирів (цінності, цілі, мотиви, норми тощо), а не лише на цілі. 7. Поняття кордону безпосередньо пов'язане з різного типу взаємодіями. Основні напруження у взаємодіях виникають у галузі соціальних, світоглядних та інших кордонів [6].

Соціокультурне інтерактивне середовище ВНЗ М. Петренко розглядає як умову розвитку творчої активності особистості. На її думку, найбільш оптимальними характеристиками освітнього середовища є такі: за стилем взаємодії – кооперативне і гуманістичне; за характером ставлення до соціального досвіду – універсальне та інноваційне за своєю всезагальністю; за активністю – творче; за взаємодією із зовнішнім середовищем – відкрите. Дослідницею також визначено найбільш значущі риси соціокультурного середовища ВНЗ: по-перше, соціокультурне середовище пов'язане з необхідністю володіння всіма суб'єктами взаємодії такими якостями як самостійність, самоконтроль, самоорганізація, креативність; по-друге, соціокультурне середовище складається лише в процесі взаємодії між суб'єктами, тобто шляхом інтеракції; по-третє, особливістю соціокультурного середовища є «межі» інтеракції: процеси інтеракції протікають в певних часових і просторових рамках, що змушує студентів до гнучкості у сприйманні соціальних норм, формування так званої «контекстуальної поведінки» в умовах соціокультурного середовища [6].

Важливою характеристикою соціокультурного освітнього середовища виступає інтеракція як продуктивна взаємодія викладача і студентів на основі діалогу, спрямована на творче удосконалення дійсності, гармонізацію особистості, її професійне зростання. Інтерактивний підхід в освітньому процесі – ефективний спосіб розвитку творчого мислення через трансляцію знання шляхом діалогізації його форми, змісту, засобів. Тому інтерактивний підхід є найбільш продуктивним у вирішенні завдання засвоєння та привласнення студентами етнокультурних цінностей і застосування їх у професійній діяльності.

Відтак, з урахуванням сутності поняття освітнього середовища, його компонентів і сфер впливу, визначимо, яким воно має бути. На нашу думку, сучасне освітнє середовище ВНЗ передусім має бути соціокультурним, таким, що створюється для інтеграції в нього особистості й має відповідні можливості для професійного й особистісного розвитку кожного студента. Цей процес пов'язаний з організацією творчої діяльності студентів шляхом занурення їх у процес пізнання, що активно і стрімко розвивається, та інтегрує у собі навчальну і професійну спрямованість, засвоєння світового і національного педагогічного досвіду і культури. Соціокультурне освітнє середовище повинно ґрунтуватися на принципах гуманістичної педагогіки та культуровідповідності, оскільки саме в ньому можливе переосмислення старих і створення нових культурних зразків у процесі взаємодії суб'єктів освітнього процесу.

Соціокультурне освітнє середовище, побудоване на ціннісних засадах етнопедагогіки, визначаємо як єдиний простір, в якому забезпечується реалізація мети, процесу, результату і перспектив професійного становлення особистості. Загальна мета створення соціокультурного освітнього середовища передбачає засвоєння та привласнення студентами етнокультурних цінностей і

застосування їх у професійній діяльності. Етнокультурні цінності розглядаємо як сукупність пізнавального, розвивального, виховного потенціалів. Пізнавальний аспект передбачає орієнтацію майбутніх педагогів на етнопедагогічний ідеал особистості, формування народознавчої культури, вміння розуміти культуру народів, відчувати потребу в нових етнокультурних знаннях. Розвивальний аспект спрямовується на формування емоційно-мотиваційної системи етнокультурного становлення майбутнього педагога. Виховний аспект сприяє формуванню моральних, етичних, естетичних якостей особистості, вміння застосовувати народознавчі знання в соціокультурному середовищі.

Робота зі студентами здійснювалася у процесі вивчення навчальної дисципліни «Етнопедагогіка дитинства». Зазначимо, що процес засвоєння студентами етнокультурних цінностей міцно пов'язаний з механізмом самовираження. Осмислення культури і системи цінностей народу забезпечує виявлення повноти індивідуальних задатків, розвиток гуманної особистості, прояви творчої активності. Етнокультурні цінності визначаємо як систему освітніх засобів, соціальних норм, провідні принципи, зміст педагогічної взаємодії, організованої на ціннісних засадах. Активне сприймання етнокультурних цінностей сприяє формуванню розуміння майбутніми педагогами актуальних проблем сьогодення, допомагає усвідомити світ, пізнати своє «Я», розкривати сутність власного значення. Постійна орієнтація на загальнолюдські цінності й традиції народу забезпечує усвідомлення та оцінювання студентами педагогічних дій, форм поведінки, розвиває потребу в самоосвіті та самовихованні. Залучення майбутніх педагогів до творчої діяльності, відтворення етнокультурних цінностей через спілкування, художнє слово, свята стимулює пізнавальну активність, актуалізує знання та досвід засвоєння основних законів співіснування людей.

На формування емоційно-мотиваційної системи етнокультурного становлення майбутнього педагога суттєво впливає фактор новизни. Залучення студентів у творчу діяльність дозволяє підтримувати інтерес до культурних надбань, традицій, звичаїв, обрядів, фольклору тощо. Дослідницька робота майбутніх вихователів у етнокультурному аспекті надавала можливість культурного вдосконалення, гуманно-естетичного, інтелектуального розвитку. Студенти навчалися самостійно здобувати нову інформацію, розвивали вміння співвідносити, порівнювати.

Систему форм навчальної діяльності студентів в умовах соціокультурного середовища на етнопедагогічних засадах становлять фронтальна, групова та індивідуальна, кожна з яких має певні особливості організації. У процесі формування ціннісних орієнтирів майбутніх вихователів мали місце як традиційні (лекції, семінари, практичні заняття, конференції, самостійна робота, курсові проекти, наукові гуртки тощо), так і специфічні, які ґрунтуються на інтерактивному підході (лекція-діалог, лекція-дискусія, засідання «круглого столу», краєзнавчі експедиції, імпровізація свят, обрядів, літературні вечори, співпраця з дошкільними закладами, створення електронно-методичного забезпечення навчальної дисципліни та ін.). форми роботи. Найбільш яскравими та пам'ятними подіями виявилися також результати проєктивної діяльності студентів: «Пасхалія», «Музей сімейної іграшки», «Бабусина казка», «Мое родове дерево», музичне свято «Моя пісенна Україна».

Особливе місце в освітньому процесі займають технології колективної взаємодії, що ґрунтуються на внутрішньогруповій та міжгруповій спільній діяльності, провідною характеристикою якої є досягнення кооперативного результату навчальної діяльності, яка включає в себе внесок кожного учасника. Процес пізнання у ході групової взаємодії має характер інтерактивного навчання, при цьому більша його ефективність досягається за рахунок інтенсифікації міжособистісного спілкування, реалізації всіх боків спілкування: інформативного (передача і збереження інформації), інтерактивного (організація і взаємодія у спільній діяльності), перцептивного (сприймання і розуміння один одного).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, за результатами теоретичного дослідження та власного досвіду визначимо основні характеристики інтерактивного навчання, які обґрунтовують актуальність цієї групи методів навчання для професійно-педагогічної освіти майбутніх вихователів в умовах соціокультурного освітнього середовища, побудованого на засадах етнопедагогіки. Ефективність інтерактивного навчання визначається тим, що воно:

- формує здатність і уміння майбутнього педагога функціонувати в полікультурному середовищі, здатність до оперативності у виборі пріоритету суспільних цінностей;
- сприяє розвитку уміння реалізовувати себе як представника певної культури, прийняттю відповідальності за вирішення етнопедагогічних завдань в умовах поліетнічного складу дітей;
- інтенсифікує процес розуміння, засвоєння й творчого використання знань при вирішенні практичних завдань за рахунок більш активного включення студентів в процес не лише отримання, а й безпосереднього (тут і зараз) використання знань;
- змінює не лише досвід і настанови учасників, а й навколишню дійсність, оскільки інтерактивні методи навчання є імітацією інтерактивних видів діяльності;
- створює додаткову мотивацію учіння, що виникає в процесі особистісно значущої співпраці, за рахунок емоційних переживань і виникнення почуття «ми»;
- сприяє більш глибокому засвоєнню теоретичних знань та формуванню системи професійних умінь (аналітичних, прогностичних, проєктивних, гностичних, організаторських, комунікативних, рефлексивних та ін.) за рахунок одночасного вирішення навчальних і певним чином змодельованих професійних проблем;
- формує активну позицію студентів, становлення їх суб'єктності та оволодіння способами організації спільної діяльності;
- сприяє реалізації різних рівнів інтелектуальної активності студентів (репродуктивного, евристичного, креативного), інтенсифікації творчої мисленнєвої діяльності в умовах групової і фронтальної взаємодії;
- впливає на розвиток у студентів мислення, пам'яті, зв'язного мовлення, творчої уяви, що інтенсифікує пізнавальну діяльність завдяки глибині й швидкості переробки;
- формує емоційно-ціннісне ставлення до навчальної і майбутньої професійної діяльності, розвиває пізнавальні інтереси, педагогічне мислення, стимулює розвиток особистісного потенціалу студента, його самореалізацію;

- передбачає реалізацію дидактичних завдань у комфортних для студентів умовах, зняття психологічних бар'єрів спілкування, створення емоційно привабливих ситуацій спілкування, що пробуджує евристичність мислення, отримання задоволення від процесу пошуку рішення.

Подальше дослідження передбачає більш детальне вивчення впливу соціокультурного освітнього середовища, побудованого на засадах етнопедагогіки, на професійне становлення майбутніх педагогів і, зокрема, на формування етнопедагогічної компетентності вихователя дошкільного закладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Биков В. Ю. Навчальне середовище сучасних педагогічних систем *Личность в Едином образовательном пространстве*: сб. науч. статей I Международного образовательного форума (г. Запорожье, 5 - 7 мая 2010 г.) / под науч. ред. проф. К.Л. Крутий. Часть 2. Запорожье: ООО "ЛИПС" ЛТД, 2010. С. 234-243.
2. Пріма Р.М. Едукаційне середовище формування мобільності майбутнього педагога на етапі допрофесійної підготовки: змістова характеристика *Педагогічні науки*: зб. наук. праць. Випуск 51. Херсон: ХДУ, 2009. С. 311 - 316.
3. Рогальська, Н. В. Едукаційне середовище як фактор розвитку фахівців дошкільної освіти *Херсонський державний університет. Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Вип. 51 / Херсон. держ. ун-т. Херсон : Вид-во ХДУ, 2009. С. 321-326.
4. Шевченко В. Л. Вербальное и невербальное моделирование информационной обучающей среды и ее алгоритмическое построение *Личность в едином образовательном пространстве*: сборник научных статей I Международного образовательного форума (г. Запорожье, 5-7 мая 2010 года) / под науч. ред. проф. К. Л. Крутий. Часть 2. Конференции «Детство в современном мире: первые 7 лет и вся жизнь», «Информационно-коммуникативное пространство как новая среда личности». Запорожье: ООО «ЛИПС» ЛТД, 2010. С. 316-323.
5. Громько Ю. В. Мыследеятельностная педагогика : теоретико-практическое руководство по освоению высших образцов педагогического искусства. Минск : Технопринт, 2000. 376 с.
6. Петренко М. А. Теория педагогической интеракции: автореф. дис. ... доктора педагогических наук: спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования». Ростов-на-Дону, 2010. 49 с.

Стаття надійшла до редакції 16.12.2019.

ГЕОРГЯН Надежда

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри дошкільного образования и социальной работы, ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»

пер. Учительский, 1, г. Славянск, Донецкая обл., Украина, 84122

E-mail: georgayn1963@gmail.com

САДОВАЯ Татьяна

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри дошкільного образования и социальной работы, ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»

пер. Учительский, 1, г. Славянск, Донецкая обл., Украина, 84122

E-mail: sadovatatiana@ukr.net

ИНТЕРАКТИВНОСТЬ КАК ХАРАКТЕРИСТИКА СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Резюме. Статья имеет научно-методический характер и раскрывает теоретические основания и опыт работы по проблеме формирования эмоционально ценностной системы этнокультурного становления будущего педагога в условиях социокультурной среды высшего учебного заведения.

Социокультурную образовательную среду, построенную на ценностных основаниях этнопедагогике, определяем как единое пространство, в котором обеспечивается реализация цели, процесса, результата и перспектив профессионального становления личности. Общая цель создания социокультурной образовательной среды предусматривает усвоение этнокультурных ценностей и применение их в профессиональной деятельности. Этнокультурные ценности рассматриваем как совокупность познавательного, развивающего, воспитательного потенциалов. Познавательный аспект предусматривает ориентацию будущих педагогов на этнопедагогический идеал личности, формирование народоведческой культуры, умение понимать культуру народов, чувствовать потребность в новых этнокультурных знаниях. Развивающий аспект направлен на формирование эмоционально-мотивационной системы этнокультурного становления будущего педагога. Воспитательный аспект содействует формированию нравственных, этических, эстетических качеств личности, умению применять народоведческие знания в социокультурной среде.

Важной характеристикой социокультурной образовательной среды выступает интеракция как продуктивное взаимодействие преподавателя и студентов на основе диалога, направленная на творческое усовершенствование действительности, гармонизацию личности, её профессиональный рост. В статье представлены результаты опыта использования интерактивного подхода к организации социокультурной образовательной среды высшего учебного заведения, построенной на ценностных этнокультурных началах, в процессе изучения учебной дисциплины «Этнопедагогика детства».

Ключевые слова: интерактивность, интерактивное обучение, среда, образовательная среда, социокультурная среда, этнопедагогика.

HEORHIAN Nadiia

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Preschool Education and Social Work, the SHEI "Donbas State Pedagogical University"

1, Uchytelskyi Bystr., Sloviansk, Donetsk region, Ukraine, 84112

E-mail: georgayn1963@gmail.com

SADOVA Tetiana

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Preschool Education and Social Work, the SHEI "Donbas State Pedagogical University"

1. Uchytelskyi Bystr., Sloviansk, Donetsk region, Ukraine, 84112

E-mail: sadovatatiana@ukr.net

INTERACTIVITY AS A CHARACTERISTICS OF SOCIOCULTURAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Summary. The article is of a scientific and methodological character and reveals the theoretical basis and work experience over the problem of forming the emotional value system of ethno-cultural formation of a future educator under the conditions of the sociocultural environment of an institution of higher education. It is proved that an interactive approach in the educational process is an effective way of developing creative thinking through the transfer of knowledge by dialogization of its form, content, means and is the most productive in solving the problem of students' assimilation and assignment of ethnocultural values and their application in professional activities.

Keywords: interactivity, interactive learning, environment, educational environment, sociocultural environment, ethnopädagogik.

Abstract. Introduction. One of the important factors in forming the personality of future educators is the environment in which the student lives, studies, communicates, and learns social experience. In the educational environment, a person is immersed in the ethnic culture of his/her people, appropriates ethno-cultural values, learns the national identity of the region, and through them becomes involved in the worldwide universal human culture. That is why the educational environment must be sociocultural.

Analysis of publications. Contemporary studies of the content of pedagogical education turn to: methodological foundations of the system-activity and subjective approaches (O. Abdullina, O. Karpova, Z. Kurliand, S. Rohov, etc.); study of structural and dynamic peculiarities of the value-meaningful sphere of the personality (I. Bekh, F. Vasyliak, M. Hinzburh, Z. Karpenko, D. Leontiev, T. Tytarenko, V. Frankl, N. Chepeliava, etc.); axiological principles of organization of the educational process and improvement of the pedagogical activity (I. Adriadi, I. Bekh, I. Buzhyna, V. Semychenko, M. Smetanskyi, H. Chyzhova, etc.); study of various aspects of the concept of the educational environment (V. Bykov, V. Kurylo, O. Plakhotnik, S. Podmazin, S. Popychenko, R. Prima, N. Rohalska, R. Serozhnykova, V. Shevchenko, V. Yasvin, etc.).

Purpose. The purpose of the article is to substantiate theoretically and determine the essential characteristics of the interactive learning in the sociocultural educational environment of a higher education institution, built on the values of ethnopädagogik.

Results. Sociocultural educational environment, built on value foundations of ethnopädagogik, is defined as the only space in which the realization of the purpose, process, result and prospects of professional formation of the individual is ensured. The overall purpose of creating a sociocultural educational environment involves the assimilation and appropriation of ethno-cultural values and their application in professional activities. Ethno-cultural values are considered as a set of cognitive, developmental, educational potentials of ethno-cultural values.

The cognitive aspect implies the orientation of future educators on the ethnopädagogical ideal of the personality, the formation of ethnological culture, the ability to understand the culture of peoples, to feel the need for new ethno-cultural knowledge. The developmental aspect is directed to the formation of the emotional-motivational system of ethno-cultural formation of the future educator. The educational aspect contributes to the formation of moral, ethical, aesthetic qualities of

the personality, the ability to apply folklore knowledge in the sociocultural environment.

An important characteristic of the sociocultural educational environment is interactivity as a productive interaction between the educator and students on the basis of dialogue, aimed at creative improvement of reality, harmonization of the personality, his/her professional growth.

The article presents the results of the experience of using an interactive approach to the organization of the sociocultural educational environment of a higher educational institution, built on the value ethnocultural bases, in the process of studying the discipline “Ethnopedagogy of Childhood”.

Conclusion. In accordance with the results of the theoretical research and the authors’ own experience, the main characteristics of the interactive learning are determined, which substantiate the relevance of this group of teaching methods of vocational-pedagogical education of future educators in the context of sociocultural educational environment, based on ethnopedagogy. The effectiveness of the interactive learning is determined by the fact that it forms the ability and skills of the future educator to function in a multicultural environment, the ability to be responsive in choosing the priority of social values, promotes the ability to realize oneself as a representative of a particular culture, intensifies the process of understanding, assimilation and creative use of knowledge in solving practical problems by involving students more actively in the process not only of obtaining, but also (here and now) using knowledge directly.

REFERENCES

1. Bykov, V. Yu. (2019). Navchalne seredovyshche suchasnykh pedahohichnykh system [Educational environment of modern pedagogical systems]. *Lichnost v edinom obrazovatelnom prostranstve: sbornik nauchnykh statei I Mezhdunarodnogo obrazovatel'nogo foruma (g. Zaporozhe, 5–7 maia 2010 goda) – Personality in a single educational space: a collection of scientific articles of the I International Educational Forum (Zaporizhzhya, May 5–7, 2010)*. K. L. Krutii (Ed.). Chast 2 – Ch.2. Konferentsii «Detstvo v sovremennom mire: pervye 7 let i vsia zhizn», «Informatcionno-kommunikativnoe prostranstvo kak novaia sereda lichnosti» – Conferences “Childhood in the modern world: the first 7 years and all life”, “Information and communication space as a new medium of personality”, 234–243. Zaporozhe: OOO «LIPS» LTD [in Ukrainian].
2. Prima, R. M. (2009). Edukatsiine seredovyshche formuvannia mobilnosti maibutnoho pedahoha na etapi doprofesiinoi pidhotovky: zmistova kharakterystyka [Educational environment for forming the future educator’s mobility at the stage of pre-vocational training: content characteristics]. *Zbirnyk naukovykh prats. Pedahohichni nauky – Collection of Scientific Works. Pedagogical Sciences*, 51, 311–316. Kherson: Vydavnytstvo KhDU [in Ukrainian].
3. Rohalska, N. V. (2009). Edukatsiine seredovyshche yak faktor rozvytku fakhivtsiv doshkilnoi osvity [Educational environment as a factor for developing specialists of preschool education]. *Zbirnyk naukovykh prats. Pedahohichni nauky – Collection of Scientific Works. Pedagogical Sciences*, 51, 321–326. Kherson: Vydavnytstvo KhDU [in Ukrainian].

4. Shevchenko, V. L. (2010). Verbalnoe i neverbalnoe modelirovanie informatcionnoi obuchaiushchei sredy i ee algoritmicheskoe postroenie [Verbal and non-verbal modelling of information teaching environment and its algorithmic construction]. *Lichnost v edinom obrazovatel'nom prostranstve: sbornik nauchnykh statei I Mezhdunarodnogo obrazovatel'nogo foruma (g. Zaporozhe, 5–7 maia 2010 goda) – Personality in a single educational space: a collection of scientific articles of the I International Educational Forum (Zaporizhzhya, May 5–7, 2010)*. K. L. Krutii (Ed.). Chast 2 – Ch.2. Konferencii «Detstvo v sovremennom mire: pervye 7 let i vsia zhizn», «Informatcionno-kommunikativnoe prostranstvo kak novaia sereda lichnosti» – Conferences “Childhood in the modern world: the first 7 years and all life”, “Information and communication space as a new medium of personality”, 316–323. Zaporozhe: ООО «LIPS» LTD [in Russian].
5. Gromyko, Iu. V. (2000). *Mysledeiatel'nostnaia pedagogika (teoretiko-prakticheskoe rukovodstvo po osvoeniiu vysshikh obraztsov pedagogicheskogo iskusstva) [Thought-pragmatist pedagogy (theoretical and practical guide on the development of higher examples of pedagogical art)]*. Minsk [in Russian].
6. Petrenko, M. A. (2010). Teoriia pedagogicheskoi interakcii [Theory of pedagogical interactivity]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Rostov-na-Donu [in Russian].

(англійською переклала В. Слабоуз – канд. філософ. наук, доцент кафедри іноземних мов Донбаського державного педагогічного університету)

УДК 378.01.20/5

ГОЛОВКО Сергій

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри історії та мовознавства,
Український державний університет залізничного транспорту
площа Фейєрбаха, 7, Харків, Україна, 61050
E-mail: mamulyak@gmail.com

АБРАМСЬКА Інна

старший викладач кафедри іноземних мов, Український державний
університет залізничного транспорту
площа Фейєрбаха, 7, Харків, Україна, 61050
E-mail: mamulyak@gmail.com

ГУМАНІСТИЧНА ОСВІТА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У статті представлено результати аналізу певних особливостей вищої освіти, що функціонує у просторі інформаційного суспільства, у контексті гуманістичної парадигми. Особистісно-зорієнтована парадигма вищої освіти вимагає перегляду її мети, завдань, змісту, технологій, очікуваних результатів. Сьогодні стратегія і тактика освіти має розвиватися у напрямку спільного зі студентами пошуку особистісного смислу та особистісних цінностей життя.

Оскільки освіта функціонує в інформаційному просторі, подано характеристику позитивних і негативних наслідків інформатизації життя, показано їх вплив на особистість, що зростає і формується в даних умовах.

© Головка С., Абрамська І., 2020